

Kriz Öncesi ve Kriz Sonrası Dönemler İtibariyle Katılım Bankaları ve Ticari Bankaların Karlılığı Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma

Füsun GÖKALP*

ÖZET

İslami bankacılık son yıllarda hızlı bir büyüme göstermektedir. İslami bankacılık Türkiye’de kalkınma bankacılığı olarak adlandırılmaktadır. Türk finansal sisteminde bankaların ekonomiye büyük katkısı mevcuttur Katılım bankalarının önemi de her geçen gün artmaktadır. Dolayısıyla katılım bankaları ve ticari bankaların karlılıklarını kriz öncesi ve kriz sonrası dönemler itibariyle karşılaştırmak araştırmaya değerdir. Bu çalışmanın amacı, katılım bankalarının ve ticari bankaların karlılığı arasında kriz öncesi ve kriz sonrası dönemde farklılık olup olmadığını araştırmaktır. Ayrıca çalışma, kriz öncesi dönemde katılım ve ticari bankaların karlılığını belirleyicileri açısından farklılık olup olmadığını araştırmaktadır. Bu araştırmaları yapabilmek için çalışmada t-testi tekniği kullanılmıştır. Analiz dönemi 2005-2013 dönemini kapsamakta olup, bu dönem kriz öncesi (2005-2007) ve kriz sonrası (2008-2013) olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Veriler Türkiye Bankalar Birliğinin web sayfasından elde edilmiştir (www.tbb.org.tr)

Çalışmada 6 ana ve 8 alt finansal orandan yararlanılmıştır. Ana oranlar banka karlılığı, sermaye yapısı, aktif kalitesi, bilanço yapısı, likidite ve maliyet yönetimi oranlarıdır. Banka karlılığını ölçmek için iki finansal orandan yararlanılmıştır; bu oranlar varlık karlılığı (AK) ve öz sermaye karlılığı (ÖK) ’dır. Karlılığın belirleyicilerini analiz etmek için kullanılan alt ölçütler ise öz sermaye/aktif toplamı, takibe düşen krediler(net)/toplam krediler, toplam krediler/aktif toplamı, toplam mevduat/aktif toplamı, dönen varlıklar/kısa vadeli yabancı kaynaklar ve genel giderler/aktif toplamı oranlarıdır.

Sonuçlar son finansal krizin hem katılım hem de ticari bankaların karlılığını etkilediğini göstermiştir. Çalışmada son finansal krizin katılım bankalarının karlılığında istatistiki olarak anlamlı bir etkisinin olduğu bulunurken ticari bankaların karlılığında anlamlı bir etkisinin olmadığı bulunmuştur. Katılım bankalarının krizden daha fazla etkilenmesinin nedenini araştırmak için kriz öncesi dönemde karlılığın belirleyicileri açısından bu iki banka türünde bir farklılık olup olmadığı t-testlerinden yararlanılarak araştırılmıştır. T-testleri sonucunda kriz öncesi dönemde ticari bankaların daha yüksek öz sermaye/aktif oranına ve likidite oranına ve daha düşük toplam kredi/aktif toplamı oranına sahip olduğu bulunmuştur. Sonuç olarak krizden daha az etkilenmek için aktif kalitesi, sermaye yapısı ve likidite oranlarının iyileştirmesinin önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: finansal kriz, katılım bankaları, ticari bankalar, banka karlılığı

Çalışmanın Türü: Araştırma

A Comparative Study About Participation and Commercial Banks' Profitability In Pre and Post-Crisis Periods

ABSTRACT

Islamic banking is growing rapidly in recent years around the world. In Turkey Islamic banking is named as participation banks. In Turkish financial system, the banks have important contribution to the economy. And the importance of participation banks is increasing. So comparing the profitability of participation and commercial banks for pre-crisis and post-crisis period will be worth for research. This study aims to investigate whether there is any significant difference between participation banks' and commercial banks' profitability before and after the crisis. Moreover this study investigates if there is any difference between the profitability determinants of participation banks and commercial banks in pre-crisis period. In this respect, t-test technique is used in the study. The analysis covers the period from 2005 to 2013, and it is divided into pre-crisis (2005-2007) and post crisis periods (2008-2013). The data set is taken from the Turkish Bankers' Association website (www.tbb.org.tr)

In the study 6 main and 8 sub-financial ratios are used. Main ratios are bank profitability, capital structure, asset quality, balance sheet structure, liquidity and cost management ratios. Two financial ratios are used to evaluate the bank profitability which are return on asset and return on equity. The sub-measures of main profitability determinants' measures are equity/total assets, non-performing loans(net)/total credits, total credits/total assets, total deposits/total assets, liquid assets/short-term liabilities and overhead expenses/total assets.

The results showed that the recent financial crisis had an effect on the profitability of both participation and commercial banks. But the recent financial crisis had no significant effect on profitability of commercial banks in Turkey whereas had a

* Yrd. Doç. Dr., Celal Bayar Üniversitesi

significant effect on profitability of participation bank. In order to investigate the reason why participation banks are more affected from financial crisis than commercial banks, t-tests are employed. . Due to t-test results it was found that in pre-crisis period the profitability determinants such as capital structure, asset quality and liquidity ratios behaved differently for participation and commercial banks. Commercial banks have higher equity/total assets and liquidity ratios and lower total credits/total assets ratio than participation banks. As a result we can conclude that in order to be less affected from the financial crisis, it is important to improve the asset quality, capital structure and liquidity ratios.

Keywords: Financial crisis, participation banks, commercial banks, bank profitability

The Type of research: Research

1. GİRİŞ

Bankalar tüm ülke ekonomileri için çok önemlidir ve ülke ekonomilerine büyük katkıları mevcuttur. Bankacılık sistemi sağlam olan ekonomiler daha sağlıklı bir yapıdadır. 2007 yılında Amerika Birleşik Devletlerinde başlayan kriz 2008 yılından itibaren tüm dünyada etkili olmaya başlamıştır. Bu küresel krizin etkisiyle tüm dünyada İslami bankalara verilen önem artmıştır. İslami bankalar, Türkiye'deki adıyla katılım bankaları, son dönemde hızlı bir şekilde büyümeye başlamıştır. 2008 yılının sonunda İslami bankalar 50 den fazla ülkede yaklaşık 300 kuruluş olarak faaliyette bulunmaya ve 951 milyon dolar fonu yönetmeye başlamışlardır (Hanif, 2011, s.166).

Ticari bankaların çalışma sistemleri faiz esaslıdır. Ancak İslami kurallara göre faiz kabul edilemez bundan dolayı Müslümanlar İslami esaslara uygun olarak çalışan kendi finansal kuruluşlarını kurmaya yönelmişlerdir. Dolayısıyla İslami finans kuruluşlarının asıl kurulma amacı Müslümanların tasarruflarını ekonomiye kazandırmaktır. İslami Finans Kuruluşlarının gelişmesindeki en önemli dönüm noktası Müslüman ülkelerin 1973 yılında gerçekleştirdikleri dış işleri bakanları konferansıdır. Bu konferansta İslami Katılım Bankasının kuruluş kararı alınmıştır. Bu karardan sonra İslami finans daha hızlı gelişim göstermeye başlamıştır (Türkiye Katılım Bankaları Birliği, 2005, s.3).

Global düzeyde İslami bankacılık aktiflerinin ülkelere göre dağılımı incelendiğinde yüzde 37 ile İran birinci sırayı almakta, onu yüzde 18 ile Suudi Arabistan ve yüzde 13 ile Malezya izlemektedir. Körfez ülkelerinden Kuveyt'in yüzde 6, Katar'ın yüzde 4 ve Bahreyn'in de yüzde 2 paya sahip olduğu bilinmektedir. Türkiye'nin payı ise yüzde 3 düzeyindedir. Ancak son yıllarda Türkiye'de İslami bankacılık geleneksel bankacılığa alternatif olarak pazar payını yükseltme eğilimi göstermektedir. Finance House Research tarafından hazırlanan Islamic Finance 2014 raporuna göre 2008-2012 döneminde İslami bankacılıkta en fazla büyümeyi %40,5 ile Endonezya gerçekleştirmiş ikinci sırada %28,5 ile Türkiye yer almıştır (Katılım Bankacılığı, 2013, s.37). Türkiye'de katılım bankacılığının başarılı bir performans sergilediği söylenebilir

Türkiye'deki İslami bankaların ilk kuruluşu 1985 yılı olmuştur. 1985 yılında Albaraka Türk'ün kurulması ile İslami bankacılık ülkemize girişi yapmıştır. Ülkemizde İslami bankalar ilk olarak özel finans kurumu adı altında faaliyetlerine başlamıştır. Ülkemizde "Özel Finans Kurumu" adıyla faaliyetlerini sürdüren kurumların adı 2005 yılında yeni Bankacılık Kanununun yürürlüğe girmesi ile "Katılım Bankası" olarak değişmiştir (Türkiye Katılım Bankaları Birliği, 2005, s.1). Ülkemizde aktif olarak faaliyetlerine devam eden katılım bankaları Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş., Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş., Asya Katılım Bankası A.Ş. ve Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.'dir. Katılım bankaları her geçen yıl sektördeki yerini arttırmaktadır. 2000'li yılların başında katılım bankaları bankacılık sektörü aktiflerinin %2'sine sahipken 2013 yılında % 6,1'ine ulaşmıştır (Deloitte, 2014,s.4). Türkiye'de katılım bankacılığının geleceği açısından olumlu gelişmeler beklenmektedir.

Ticari bankalar ve katılım bankaları farklı prensiplerle çalışan bankalardır. Katılım bankalarının ticari bankalardan en önemli farklılığı faizin bulunmamasıdır. Katılım bankacılığında risk yatırımcı ve girişimci arasında paylaşılır. Kar-zarar ortaklığı mevcuttur. Faiz yerine kazanç mevcutsa kar payı verilir. Zarar varsa fon sahipleri katılımları oranında zararı karşılar. Risk mevcuttur. Ticari bankaların çalışma sistemi faiz esaslıdır. Yatırımcı önceden oranı belirlenmiş faizini alır. Ticari bankacılıkta para bir ticari ürün sayılır ve nakit kredi kullanılır ancak katılım bankacılığında para alım-satımında kullanılmaz. Mal ticareti yapılır. Nakit kredi kullanılmaz Murabaha, icara, mudaraba ve muşaraka gibi birçok yöntemle fon kullanılır. Katılım bankalarında İslami kurallar geçerlidir; ticari bankacılıkta ise insanlar tarafından belirlenmiş kurallar çerçevesinde hareket edilir. Katılım bankacılığında projelere kredi verildiği için projelerin yapılabilirliğine çok önem verilir. Ticari bankalarda ise asıl önem müşterilerin kredi güvenilirliğidir. (Rahman ve

Zaharuddin, 2014; Beck vd. 2010). Dolayısıyla katılım bankacılığı ve ticari bankacılık işleyişleri bakımından farklı iki bankacılık türüdür.

Katılım bankaları farklı gereksinimlerle ortaya çıkmıştır. İslam dininin getirdiği faiz yasağı ve geleneksel bankacılık ürünlerinin faiz temelli oluşu uzun yıllar Müslüman kişilerin finans sisteminden uzak kalmasına neden olmuştur. Bu kişilerin sisteme kazandırılması amacıyla kurulan bu bankalar zaman içinde büyük gelişim kaydetmiştir dolayısıyla İslami bankalar hakkında yapılan çalışmalar da artış göstermiştir. Ancak konuya ilişkin literatür tarandığında Türk katılım bankacılığı üzerine yapılmış az sayıda çalışmanın mevcut olduğu görülmüştür. Özellikle bu iki banka türünün kriz öncesi ve kriz sonrası performansını değerlendiren çalışmaya rastlanılamamıştır. Bu çalışmanın amacı Türkiye'deki ticari bankalar ve katılım bankalarının karlılıklarının krizden etkilenme düzeylerinin farklı olup olmadığını araştırmak ve kriz öncesi dönemde bu iki banka türünün karlılık belirleyicileri açısından birbirinden farklı olup olmadığını tespit etmektir. Bu yüzden bu çalışma ile literatüre önemli bir katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Çalışma altı bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm olan girişten sonra ikinci bölümde katılım bankalarının ve ticari bankaların performanslarını ve karlılıklarını karşılaştıran literatür taramasına yer verilmiştir. Üçüncü bölümde Türk bankacılık sistemi genel hatlarıyla anlatılmaya çalışılmıştır. Dördüncü bölümde araştırma yöntemi açıklanmış ve beşinci bölümde veri analizleri ve sonuçlarına yer verilmiştir. Son bölümde ise araştırmanın genel bir değerlendirilmesi yapılmıştır.

2. LİTERATÜR İNCELEMESİ

Konuya ilişkin olarak yapılan literatür taramasında ticari bankaların ve katılım bankalarının karlılıklarını karşılaştıran kısıtlı sayıda çalışmanın mevcut olduğu hatta finansal krizin katılım bankalarının karlılığına ve ticari bankaların karlılığına etkisini karşılaştıran çok az sayıda yabancı çalışmanın mevcut olduğu ancak Türkiye'de bu konu üzerine yapılan bir çalışmanın olmadığı gözlenmiştir. Bu çalışmaların çoğu son yıllarda gerçekleşmiştir. Özellikle de 2008 finansal krizinden sonra katılım bankaları ve ticari bankaların finansal performansını karşılaştıran çalışmalara ilgi artmaya başlamıştır.

Samad ve Hasan (1999) Malezya'daki İslami bankaların ve 8 geleneksel bankanın performanslarını 1984-1997 dönemi için karşılaştırmıştır. Çalışmada kullanılan ölçütler karlılık, likidite ve risk oranlarıdır. Karlılık oranları olarak varlık karlılığı ve öz sermaye karlılığı seçilmiştir. Çalışmanın sonucunda iki banka türünün karlılık ölçütlerine istinaden istatistiki olarak bir farklılığı olmadığı bulunmuştur.

Samad (2004), Bahreyn'deki İslami bankalar ve ticari bankaların performansını karlılık, likidite riski ve kredi riski ölçütlerini kullanarak karşılaştırmıştır. Çalışma 1991-2001 dönemini kapsamaktadır. Samad (2004) t-testi kullanarak iki banka türünün karlılık ve likidite açısından bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Kredi riski açısından İslami bankaların geleneksel bankacılığa göre daha iyi olduğunu tespit etmiştir.

Ansari ve Rehman (2011) Pakistan'daki İslami bankaların ve geleneksel bankaların performanslarını 2006-2009 yılları için karşılaştırmışlardır. Banka performansını karlılık, likidite, ve sermaye yeterliği ölçütleri ile değerlendirmişlerdir. Banka karlılığının ölçmek için varlık karlılığı ve öz sermaye karlılığı ve net faiz marjı oranlarını kullanılmışlardır. Varlık karlılığı ve öz sermaye karlılığı ölçütlerine göre iki banka türü arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Net faiz marjı ölçütüne göre İslami bankaların geleneksel bankalardan daha iyi performans gösterdikleri bulunmuştur.

Zahoor (2011) Pakistan'da faaliyet gösteren İslami bankaları ve geleneksel bankaları karlılık ve likidite açısından karşılaştırmıştır. Çalışmanın sonucunda iki banka türünün aynı seviyede karlılığa sahip olduğu ancak likidite oranlarında İslami bankaların geleneksel bankalardan daha iyi olduğu bulunmuştur.

Hamid ve Azmi (2011) Malezya'daki İslami bankaları ve geleneksel bankaları karlılık, risk ve likidite gücü açısından karşılaştırılmışlardır. Çalışma 2000-2009 dönemini kapsamaktadır. Çalışmada t-testi kullanılmıştır. Karlılık açısından iki banka türü arasında bir farklılık bulunmamıştır. Ancak likidite ve risk açısından İslami bankaların geleneksel bankalara göre daha iyi olduğu tespit edilmiştir.

Sehrish, Saleem ve Muhammad (2012) Pakistan'daki İslami bankaların ve geleneksel bankaların finansal performansını 2007-2011 dönemleri için karşılaştırmışlardır. Analizler sonucunda İslami bankalar ile geleneksel bankaların karlılığı açısından çok büyük bir farklılık olmadığı ancak İslami bankaların geleneksel bankalara göre daha az riskli olduğu bulunmuştur.

Siraj ve Pillai (2012) Körfez ülkelerindeki 6 İslami ve 6 geleneksel bankanın performansını 2005-2010 dönemi için değerlendirmişlerdir. Banka performanslarının değerlendirilmesi için faaliyet harcamaları, kar, varlıklar, faaliyet geliri, mevduatlar ve toplam öz sermaye ölçütlerini seçmişlerdir. Analizlerinde Anova testini kullanmışlardır. Anova testine göre İslami bankaların daha yüksek varlık karlılığı ve öz sermaye karlılığına sahip olduğunu bulmuşlardır.

Türkiye’de katılım bankalarının ve ticari bankaları karşılaştıran çalışmalar henüz çok kısıtlı sayıdadır. Bu konuda Türkiye’de yapılan bazı çalışmalara aşağıda yer verilmiştir.

Parlakkaya ve Çürük (2011) yaptıkları çalışmada Türkiye’deki katılım bankaları ve ticari bankaları sadece finansal oranları kullanarak birbirinden ayırt edilemeyeceğini belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışmada 2005-2008 yılları arasındaki veriler kullanılmıştır. Örnekleme 24 ticari banka ve 4 katılım bankası dahil edilmiştir. Çalışmanın sonucunda Türkiye’de karlılık ve likidite oranlarının her iki banka türü için ayırt edici bir özellik olarak kullanılabileceği bulunmuştur. Ayrıca çalışmada katılım bankalarının ticari bankalardan daha yüksek kar marjına sahip olduğu belirlenmiştir.

Şamiloğlu, Tükenmez ve Bağcı, (2013) çalışmalarında katılım bankaları ve ticari bankaların karlılık performanslarını TOPSIS yöntemini kullanarak karşılaştırmışlardır. Çalışmanın örneklemini seçilmiş 4 ticari banka ve 4 katılım bankası oluşturmaktadır. 2003-2011 yılları arasındaki veriler kullanılmıştır. Karlılık performansının ölçülmesinde aktif kârlılığı, özsermaye kârlılığı, özkaynaklar/aktif toplamı, net faiz (kâr payı) geliri/aktif toplamı, vergi öncesi kâr (vök)/pasif toplamı, takipteki krediler/toplam krediler ve toplam krediler/toplam aktif oranları kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda katılım bankalarının ticari bankalardan daha yüksek performans skorlarına ulaştıkları ve daha kârlı oldukları tespit edilmiştir.

Doğan (2013) çalışmasında karlılık, likidite, risklilik, borç ödeme gücü ve sermaye yeterliliği bakımından katılım bankalarının ve geleneksel bankaların performanslarını karşılaştırmıştır. Araştırma dönemi 2005-2011 yılları olarak belirlenmiştir. Çalışmada bankaların karlılıklarını değerlendirmek için varlık karlılığı ve öz sermaye karlılığı oranlarından yararlanılmıştır. Söz konusu bankalar arasında farklılığın tespit edilmesi için t-testi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda katılım bankaları ile geleneksel bankaların karlılık açısından bir farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Finansal krizin katılım bankaları ve ticari bankalar üzerine etkisinin karşılaştırılması ile ilgili 2 adet çalışma bulunmuştur bu çalışmalar aşağıda özetlenmiştir.

Amba ve Almukharreq (2013) çalışmalarında Körfez Arap Ülkeleri konseyine üye ülkelerdeki 27 İslami ve 65 geleneksel bankayı incelemişlerdir. Çalışmaları 2006-2009 dönemini kapsamaktadır. Krizin etkisini inceleyebilmek için 2006-2007 dönemini kriz öncesi 2008-2009 dönemini kriz dönemi olarak belirlemişlerdir. Bu iki banka türünün performansı üzerinde finansal krizin etkisini araştırmışlar ve İslami bankaların performansı ile geleneksel bankaların performansını t-testinden yararlanarak karşılaştırmışlardır. Banka karlılığını ölçmek için 3 finansal orandan yararlanmışlardır; varlık karlılığı, öz sermaye karlılığı ve net faiz marjı. Çalışmanın sonucunda finansal krizin hem İslami bankaların karlılığında hem de geleneksel bankaların karlılığında olumsuz bir etkisinin olduğu bulunmuşlardır. İslami bankaların geleneksel bankalara göre finansal kriz döneminde daha fazla karlılık gösterdiği görülmüş ancak bu sonucun istatistikî olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur.

Hassan ve Dridi (2010), çalışmalarında kriz döneminde İslami bankaların ve geleneksel bankaların performansını incelemiştir. Krizin karlılık, varlık ve kredi artışı üzerine etkisini araştırmışlardır. Örneklem olarak Körfez Arap Ülkeleri Konseyine üye ülkelerin İslami ve geleneksel bankaları seçilmiştir. Çalışmada 2007-2010 yıllarına ait veriler kullanılmıştır. Karlılık göstergesi olarak dolar cinsinden kar seviyesi, varlık karlılığı ve öz sermaye karlılığı seçilmiştir. Krizin karlılık üzerine etkisi İslami bankalar ve geleneksel bankacılıkta farklı sonuçlara neden olduğu bulunmuştur. İslami bankaların iş yapış şekilleri sayesinde 2008 yılında krizin karlılık üzerindeki negatif etkisinin İslami bankalarda geleneksel bankalara göre daha az olduğu bulunmuştur. Ancak 2009 yılında İslami bankaların risk yönetimindeki zayıflığı nedeniyle İslami bankaların karlılığı geleneksel bankalara göre daha olumsuz yönde etkilendiği bulunmuştur.

Son finansal kriz dünyayı birçok şekilde etkilemiştir. Türkiye de bu krizden etkilenen ülkeler arasındadır. Finansal krizin Türkiye’deki banka karlılığı üzerine etkisini inceleyen bazı çalışmalar mevcuttur. Ancak katılım bankalarının ve ticari bankaların karlılığı arasında kriz öncesi ve kriz sonrasında bir farklılık

olup olmadığını inceleyen bir çalışma mevcut değildir. Bu nedenle bu çalışmada krizin etkisinin iki banka türü için bir farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır.

3. TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ

Türkiye’de bankacılık sektörü Türk finansal sisteminin en önemli aktörüdür. Türkiye’de bankacılık sektörünün yapısal dönüşümü Cumhuriyet dönemi ile başlamaktadır. İlk kurulan özel banka 1924 yılında kurulan İş Bankası’dır. Cumhuriyet dönemi bankacılık sisteminin gelişimi birçok kamu ve özel bankanın kurulması ile devam etmiştir. Ancak Türk bankacılık sektöründeki en önemli gelişmeler 1980 sonrasında gerçekleşmeye başlamıştır. Bu dönemde ekonominin dışa açılması sonucu Türk bankaları uluslar arası finansal sisteme entegre hale getirilmiştir. Ayrıca uygulamaya konulan reform niteliğindeki yapısal değişiklikler, bankacılık sektörünün büyümesini sağlamıştır. Dolayısıyla bu dönem Türk bankacılık sektörü için önemli bir dönem kabul edilmektedir. Ancak 1990 yılındaki dış kaynaklı Körfez krizinin etkisi Türk bankacılık sistemini olumsuz etkilemiştir. Daha sonra da 1994 yılında yaşanan finansal kriz sonrası bankacılık sektöründe iflaslar yaşanmış ve bankacılık sistemindeki toplam aktifler azalmıştır (TBB, 2008, Coşkun vd. 2012) .

1990’lı yıllarda yaşanan krizler sonucunda bankalara olan güven azalmıştır. Bankalara olan güvenin tekrar sağlanması, bankacılık sektöründeki şeffaflığın artırılabilmesi için önemli adımlar atılmıştır. Bunlardan en önemlisi 1999 yılında ‘Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulu (BDDK)’nun kurulması olmuştur. Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurumu ile bankacılık sektörünün düzenlenmesi, gözetimi ve denetimi işlevlerinin tek bir otorite altında toplanması hedeflenmiştir. Ayrıca 1999 yılında Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun (TMSF) Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunca idare ve temsil olunmasına hükmedilmiştir (<http://www.tmsf.org.tr/tarihce.tr>). Ancak Türk ekonomisindeki sorunlar devam etmiş ve Kasım 2000 ve Şubat 2001 de iki ayrı kriz daha yaşanmıştır. Bu krizler bankacılık sektörünün yaşadığı sorunları daha da derinleştirmiştir. Kriz sonrasında sorun yaşayan bankalar TSMF’na devredilmiştir. Faaliyetlerine devam eden bankalar sermaye yapılarını güçlendirmişler, bu gereklilikleri yerine getiremeyeceğini anlayan bankalar başka bankalar ile birleşme yoluna gitmişlerdir. 2000-2001 krizinden sonra yaşanan yeniden yapılandırılmalar ve politik istikrar sonucunda 2002 yılından itibaren bankacılık sistemi güçlenmeye başlamıştır (TBB, 2008,BDDK, 2001).

2000 ve 2001 yılında yaşanan krizler sonucu alınan tedbirler ve yaşanan deneyimler bankacılık sektörünün daha güçlü ve sağlıklı bir yapıya kavuşmasına neden olmuştur. Yeniden yapılanma sonucu bankacılık sektörünün sermaye yeterliliği, varlık kalitesi ve likiditesi artmıştır. Tüm bunların sonucu olarak 2008 yılında yaşanan global krizden Türk Bankacılık sektörü diğer ülkelere nazaran daha az etkilenmiştir.

Türk bankacılık sektöründe 2013 yılı sonu itibarıyla toplam 49 banka faaliyet göstermektedir. Bunlardan 32’si mevduat bankası 13’ü kalkınma ve yatırım bankası ve 4’ü ise faizsiz esaslara göre hizmet veren katılım bankasıdır. Mevduat bankalarının 3’ü kamu sermayeli, 11’i özel sermayeli, 17’si yabancı sermayeli bankadır. Bir banka ise tasarruf mevduat sigorta fonu (TMSF) ‘dir.

Tablo1. Türk Bankacılık Sektörünün Büyüklüğü Ve Grupların Sektördeki Payları

Banka Türü	Sayı	Aktif Toplamı
Mevduat Bankaları	32	1.566.197
Kamu	3	483.378
Özel	11	842.002
Yabancı	17	239.948
TMSF	1	869
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	13	70.137
Katılım Bankaları	4	96.086
	49	1.732.420

Kaynak: Türk Bankalar Birliği ve Türk Katılım Bankaları, 2013

Tablo 1’de Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren banka grupları ve bu grupların aktif büyüklüğü görülmektedir. Türk bankacılık sektöründe üç ana grup mevcuttur. Bunlar mevduat bankaları, katılım bankaları ve kalkınma ve yatırım bankalarıdır. Türk Bankacılık sektöründe en büyük pay mevduat bankalarına aittir. Mevduat bankaları bankacılık sektörü aktif büyüklüğünün yaklaşık %90’nına sahiptir.

Daha sonra aktiflerin yaklaşık %6'sına sahip olan katılım bankaları gelmektedir. En son sırada Kalkınma ve Yatırım Bankaları yer almaktadır. Katılım Bankaları sektörde 4 banka ile temsil edilmesine rağmen sektördeki aktiflerin %6'sına sahip olması katılım bankalarının büyüme potansiyelinin yüksek olduğunu göstermektedir.

4. YÖNTEM

Bu bölümde çalışmanın örneklemini anlatılmış, çalışmada kullanılan değişkenler tanımlanmış ve araştırma yöntemi açıklanmıştır.

4.1 Örneklem

Çalışmanın örneklemini Türkiye'deki 32 ticari ve 4 katılım bankasından oluşmaktadır. Türkiye'de toplam 45 ticari banka bulunmaktadır. Bunların 32'si mevduat bankası 13'ü kalkınma ve yatırım bankasıdır. Kalkınma ve yatırım bankalarının farklı karakteristikleri ve faaliyetleri mevcut olduğu için örnekleme dahil edilmemiştir. Toplam 32 mevduat bankasının Adabank'ın faaliyetlerine aktif olarak devam etmemesi, Odeobank ve Bank of Tokyo'nun 2013 yılında açılması nedeniyle bu 3 banka örneklemeden çıkarılmıştır. Dolayısıyla ticari bankalar örneklemini 29 bankadan oluşmaktadır. Katılım bankaları örneklemini Türkiye'de faaliyet gösteren tüm katılım bankaları yani 4 adet katılım bankasıdır.

Bankalara ait finansal veriler Türkiye Bankalar Birliği ve Türk Katılım Bankaları Birliğinin veri tabanlarından alınmıştır. Krizin etkisini daha iyi anlayabilmek için zaman periyodu iki döneme ayrılmıştır; kriz öncesi (2005-2007) ve kriz sonrası dönem (2008-2013). Dünyada 2006 yılında Amerikan mortgage (tutsat) piyasasındaki geri ödeme sorunları şeklinde başlayan kriz 2008'de Lehman Brothers'ın batması ve sonrasında dev finans şirketlerinin iflası ile ciddi anlamda global bir krize dönüşmüştür. 2008 yılının üçüncü çeyreğinde başlayan global kriz hemen hemen her ülkenin finansal ve reel sektörlerinde olumsuz etkiler yaratmıştır. Bu nedenle kriz öncesi dönem olarak 2005-2007 yılları ve kriz sonrası dönem olarak 2008-2013 yılları alınmıştır.

4.2. Değişkenlerin Tanımlanması

Literatür incelendiğinde bankaların karlılığını analiz eden çalışmalarda karlılık ölçütleri olarak en çok varlık karlılığı ve öz sermaye karlılığı oranlarının kullanıldığı belirlenmiştir. Bu çalışmalardan bazıları Bourke (1989), Molyneux ve Thorton (1992), Samad ve Hasan (1999), Siraj ve Pillai (2012), Ansari ve Rehman (2011), Amba ve Almkhateeb (2013) Şamiloğlu (2013), Doğan (2013) ve Hassan ve Dridi (2010)'dir. Bu çalışmalar esas alınarak bu çalışmada banka karlılığının ölçülmesinde varlık karlılığı ve öz sermaye karlılığı oranları seçilmiştir.

Bankacılık sektörünün karlılık performansının belirleyicileri üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde kullanılan temel değişkenlerin, bankacılığa özgü değişkenler ve bankaların yönlendiremedikleri makroekonomik değişkenler olduğu görülmektedir. Katılım bankaları ve ticari bankaların işleyişleri birbirinden farklı olsa da aynı makroekonomik değişkenlere maruz kaldıkları için bu çalışmada banka belirleyicileri olarak bankaya özgü değişkenler dikkate alınacaktır. Bu çalışmada seçilen değişkenler Amba, Almkhateeb (2013)'ün çalışmasına yakınlık göstermektedir. Bu çalışmanın farklılaştığı noktalar ise örnekleme Türk bankalarının yer alması ve analiz döneminin 2005-2013 dönemi olmasıdır.

Tablo 2. Değişkenler

Değişkenler	Formül	Kısaltma
	Net Kar / Aktif Toplamı (Aktif Karlılığı)	AK
Karlılık	Net Kar/ Öz sermaye Toplamı (Öz sermaye Karlılığı)	ÖK
Sermaye Yapısı	Öz sermaye / Aktif Toplamı	SY1
Aktif Kalitesi	Takibe Düşen Kredi(net) / Toplam Krediler	A1
	Toplam Krediler / Aktif Toplamı	A2
Bilanço Yapısı	Toplam Mevduat / Aktif Toplamı	BY
Likidite	Dönen Varlıklar / Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	L
Masraf Yönetimi	Genel Giderler / Aktif Toplamı	MY

Bu çalışmada kullanılan değişkenler 6 kategoriye ayrılmaktadır: Karlılık değişkenleri, Sermaye Yapısı, Aktif Kalitesi, Likidite ve Masraf Yönetimi. Karlılık değişkenleri aktif karlılığı (AK) ve öz sermaye karlılığı (ÖK)'dir. Sermaye yapısı, aktif kalitesi, bilanço yapısı, likidite ve masraf yönetimi değişkenlerinin formülleri Tablo 2'de özetlenmiştir. Bu çalışmada toplamda 8 değişken kullanılacaktır.

4.3. Araştırma Yöntemi

Bu araştırmada Türkiye'deki katılım bankalarının ve ticari bankaların karlılığı finansal kriz öncesi ve finansal kriz sonrası dönemler itibarıyla değerlendirilecektir. Ayrıca kriz öncesi dönemde bu iki banka türünün karlılıklarını belirleyicileri açısından farklılık olup olmadığı araştırılacaktır. Bu amaçla çalışmada katılım bankalarının ve ticari bankaların ayrı ayrı performansları her bir karlılık oranı bazında kriz öncesi ve kriz sonrası dönemi için eşleştirilmiş t-testi kullanılarak değerlendirilmiştir. Daha sonra katılım bankalarının ve ticari bankalarının kriz öncesi dönemde karlılık belirleyicileri karşılaştırılmıştır. Karlılıkları ve karlılık belirleyicileri arasında bir farklılık olup olmadığı t-testleri yardımı ile bulunmaya çalışılmıştır.

5. BULGULAR

Çalışmada elde edilen verilerin değerlendirilmesinde Statistical Package for Social Science (SPSS) paket programı kullanılmıştır. Çalışmada tanımlayıcı istatistikler, bağımsız örneklem t testi ve eşleştirilmiş örneklem t testi gibi çeşitli istatistiksel analiz teknikleri uygulanmıştır.

5.1 Değişkenlere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenlere ilişkin tanımlayıcı analizler Tablo 3'de yer almaktadır. Tanımlayıcı bilgiler hem katılım bankalarının hem de ticari bankaların kriz öncesi (2005-2007) ve kriz sonrası (2008-2012) dönemlerine ait karlılık ölçütlerinin ortalamalarını ve standart hatalarını içermektedir.

Tablo 3. Tanımlayıcı Analizler
Katılım Bankaları

Değişken	Kriz Öncesi Dönem (2005-2007)			Kriz Sonrası Dönem (2008-2013)			
	N	Ortalama(%)	Standart Hata	Değişken	N	Ortalama (%)	Standart Hata
AK	4	2,68	0,26	AK	4	1,70	0,14
ÖK	4	24,58	1,56	ÖK	4	14,35	1,76

Ticari Bankalar

Değişken	Kriz Öncesi Dönem (2005-2007)			Kriz Sonrası Dönem (2008-2013)			
	N	Ortalama(%)	Standart Hata	Değişken	N	Ortalama	Standart Hata
AK	29	2,40	3,82	AK	29	1,86	1,62
ÖK	29	10,99	17,25	ÖK	29	10,30	8,05

Katılım bankalarının kriz öncesi ve kriz sonrası döneme ait karlılık ölçütleri karşılaştırıldığında kriz öncesi 2,68 olan AK'nın 1,70'e düştüğü, 24,58 olan ÖK'nın 14,35'e düştüğü tablo 3'de görülmektedir. Ticari Bankaların kriz öncesi ve kriz sonrası karlılık ölçütleri karşılaştırıldığında ise kriz öncesi 2,40 olan AK'nın 1,86'a düştüğü, 10,99 olan ÖK'nın 10,30'a düştüğü bulunmuştur.

Katılım Bankalarının kriz öncesi döneme göre kriz sonrası dönemde AK'ı %36,6 oranında ve ÖK'ı %41,6 oranında düşmüştür. Ticari Bankaların ise kriz öncesi döneme göre kriz sonrası dönemde AK'ı %22,5 oranında ve ÖK'ı %6,2 oranında düşmüştür. Bu yüzdeler krizin banka karlılığı üzerindeki negatif etkisinin katılım bankalarında ticari bankalara göre daha fazla olduğunu göstermektedir. Bu sonuç Hassan ve Dridi (2010)'nin yaptığı sonuçla uyumlu çıkmıştır. Ancak Amba ve Almukharreq (2013)'ün çalışmaları ile farklı yönde sonuçlar elde edilmiştir.

Çalışmada elde edilen bu sonuçlar finansal krizin hem katılım bankalarının hem de ticari bankaların karlılığı üzerinde negatif bir etkisi olduğunu göstermektedir. Ancak bu negatif etkinin istatistiksel olarak anlamlılık gösterip göstermediğini test etmek amacı ile eşleştirilmiş örneklem t-testi kullanılacaktır.

5.2. Hipotez Testleri

Bu bölümde hem katılım bankalarının karlılığında hem de ticaret bankaların karlılığında kriz öncesi ve sonrası döneme göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği bulunmaya çalışılacaktır. Bu amaçla eşleştirilmiş örneklem t-testi kullanılmıştır. Ayrıca katılım bankaları ve ticari bankaların karlılığı belirleyici değişkenlerinin kriz öncesi dönemde bir farklılık gösterip göstermediği t-testinden yararlanılarak bulunmaya çalışılacaktır. Bu amaçla geliştirilen bir adet hipotez aşağıda yer almaktadır.

H₁: Katılım Bankalarının karlılığı kriz öncesi ve kriz sonrası döneme göre farklılık göstermektedir.

İlk eşleştirilmiş t-testi katılım banka karlılığının kriz öncesi ve kriz sonrası döneme göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini bulmak için uygulanmıştır. Tablo 4’de bu karşılaştırma görülmektedir.

Tablo 4. Katılım Bankaları İçin AK ve ÖK sonuçları İçin Eşleştirilmiş T-Testi

	Eşleştirilmiş Farklılıklar				t-testi	p
	Ortalama Farkı(%)	Ortalamanın Standart Sapması	%95 Güven Aralığında			
			Alt	Üst		
AK kriz öncesi – AK kriz sonrası	-0,98	0,26	-1,39	-0,56	-7,41	0,005
ÖK kriz öncesi – ÖK kriz sonrası	-10,23	1,68	-12,90	-7,55	-12,17	0,001

Tablo 4 katılım bankalarının AK’ı ortalamasının 0,98 miktarında düştüğünü göstermektedir. Ayrıca p değeri 0,005 çıkmıştır. Dolayısıyla %95 güven aralığında katılım bankalarının AK’ı kriz öncesi ve kriz sonrası döneme göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. ÖK’ı ortalaması kriz öncesi döneme göre 10,23 miktarında düştüğü bulunmuştur. P değeri de 0,001 çıkmıştır. Dolayısıyla %95 güven aralığında ÖK’ı kriz öncesi ve kriz sonrası döneme göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Sonuç olarak finansal krizin katılım bankalarının AK’ı ve ÖK’ı üzerinde anlamlı ve negatif bir etkisinin olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla H₁ hipotezi doğrulanmaktadır. Bu sonuç Amba ve Almukharreq (2013) ‘in çalışmaları ile uyumlu çıkmıştır.

İkinci Eşleştirilmiş t-testi ticari banka karlılığının kriz öncesi ve kriz sonrası döneme göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini bulmak için uygulanmıştır. Bu amaçla geliştirilen 1 adet hipotez aşağıda yer almaktadır.

H₂: Ticari Bankalarının karlılığı kriz öncesi ve kriz sonrası döneme göre farklılık göstermektedir.

Tablo 5. Ticari Bankaları İçin AK ve ÖK sonuçları İçin Eşleştirilmiş T-Testi

	Eşleştirilmiş Farklılıklar				t-testi	p
	Ortalama Farkı (%)	Ortalamanın Standart Sapması	%95 Güven Aralığında			
			Alt	Üst		
AK kriz öncesi – AK kriz sonrası	-0,54	3,07	-1,71	0,63	-0,95	0,35
ÖK kriz öncesi – ÖK kriz sonrası	-0,69	14,90	-6,36	4,98	-0,25	0,80

Tablo 5’de kriz öncesi ve sonrası döneme göre ticari bankaların karlılıklarını karşılaştırmak için yapılan eşleştirilmiş t-testi sonuçları görülmektedir. Sonuçlara göre ticari bankaların AK’ı ve ÖK’ı kriz öncesi dönem ve kriz sonrası döneme göre %95 güven aralığında anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Çünkü p değerleri hepsinde 0,05’den büyüktür. Dolayısıyla H₂ hipotezi reddedilmektedir.

Tablo 4 ve tablo 5 incelendiğinde hem katılım bankalarının hem de ticari bankaların karlılıklarının krizden negatif yönde etkilendiği anlaşılmaktadır. Ancak katılım bankalarının aktif karlılığı ve öz sermaye karlılığının kriz sonrası dönemde kriz öncesi döneme göre ticari bankalara kıyasla daha fazla oranda düştüğü görülmektedir. Katılım bankalarının karlılığı kriz öncesi döneme göre kriz sonrası dönemde anlamlı bir istatistiki farklılık gösterirken ticari bankaların karlılığındaki değişim istatistiki olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bu sonuç katılım bankalarının krizden daha fazla etkilediğini anlatmaktadır.

Katılım bankalarının karlılığının ticari bankalara kıyasla krizden daha fazla etkilenmesinin sebeplerini anlayabilmek için çalışmada karlılığın belirleyicileri olan bazı oranlar bu iki banka türü açısından kriz öncesi dönem için karşılaştırılmıştır.

Kriz öncesindeki dönemde bu iki banka türünün karlılığını belirleyicileri arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark olup olmadığı test etmek için bu iki banka türünün karlılığı belirleyici değişkenleri t-testinden yararlanılarak karşılaştırılmıştır. Bu amaçla 5 adet hipotez geliştirilmiştir. Bu hipotezler aşağıdadır.

H₃: Ticari Bankaların ve katılım bankalarının sermaye yapısı kriz öncesi dönemde farklılık göstermektedir

H₄: Ticari Bankaların ve katılım bankalarının aktif kalitesi kriz öncesi dönemde farklılık göstermektedir

H₅: Ticari Bankaların ve katılım bankalarının bilanço yapısı kriz öncesi dönemde farklılık göstermektedir

H₆: Ticari Bankaların ve katılım bankalarının likiditesi kriz öncesi dönemde farklılık göstermektedir

H₇: Ticari Bankaların ve katılım bankalarının maliyet yönetimi kriz öncesi dönemde farklılık göstermektedir

Tablo 6. Kriz Öncesi Dönemde Karlılığı Belirleyici Değişkenlerin T-testi Sonuçları

Değişkenler	Ticari Bankalarının Ortalaması(%)	Katılım Bankalarının Ortalaması(%)	Ortalama Farklılığı (%)	T-testi	P
Öz sermaye /Aktif Toplamı	17,54	11,05	6,49	2,29	0,03
Takibe Düşen Krediler(net) /Toplam Kredi ve Alacaklar	3,19	3,77	-0,58	-0,09	0,93
Toplam Krediler/Aktif Toplamı	54,25	79,18	-24,92	30,82	0,00
Toplam mevduat/Aktif Toplamı	41,58	55,15	-13,57	-1,14	0,26
Dönen Varlıklar/Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar	92,44	35,42	57,01	4,37	0,00
Genel Giderler /Aktif Toplamı	4,45	5,57	-1,12	-1,87	0,10

Tablo 6'da katılım bankalarının ve ticari bankaların karlılıklarını belirleyici değişkenlere ilişkin t-testi sonuçları yer almaktadır. Tablo 6 incelendiğinde kriz öncesi dönemde bazı karlılığı belirleyici değişkenlerde ticari bankalardan istatistiki olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. %95 güven aralığında sermaye yapısı, aktif kalitesi ve likidite yapısında bu iki banka türünün kriz öncesi dönemde istatistiki olarak bir farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Kriz öncesi dönemde ticari bankalar daha yüksek öz sermaye/aktif oranına ve likidite oranına ve daha düşük Toplam kredi/Aktif toplamı oranına sahip olduğu bulunmuştur. Diğer oranlarda bu iki banka türü arasında anlamlı bir farklılık saptanamamıştır. Dolayısıyla %95 güven aralığında H₃, H₄ ve H₆ hipotezleri doğrulanırken H₅ ve H₇ hipotezleri doğrulanmamıştır. Bu karşılaştırma bize kriz dönemlerinde sermaye yapısı, aktif kalitesi ve likidite yapısının banka karlılığını koruyucu bir etkisinin olduğu sonucuna ulaştırmıştır.

6. SONUÇ

Türkiye'de ilk faaliyetlerine 1985 yılında başlayan katılım bankacılığı, ticari bankalara göre daha yeni yeni gelişim göstermeye başlamıştır. Ancak son 5 yılda büyümesi ivme göstermiştir. Özellikle de kriz döneminden sonra katılım bankalarına verilen önem hem Türkiye'de hem de dünya da artmaya başlamıştır.

Bu çalışma ile Türkiye'de faaliyet gösteren ticari bankaların ve katılım bankalarının karlılıklarının krizden etkilenip etkilenmediği araştırılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla t-testinden yararlanılmıştır. Bu çalışmada finansal krizin her iki banka türünün karlılığında olumsuz bir etkisinin olduğu bulunmuştur. Ancak yapılan karşılaştırmalar sonucunda katılım bankalarının krizden daha fazla etkilendiği tespit edilmiştir. Çünkü katılım bankalarının kriz öncesi dönemdeki karlılıkları ile kriz sonrası dönemdeki karlılıkları istatistiki olarak anlamlı bir farklılık gösterirken ticari bankalarda anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Eşleştirilmiş t-testi sonuçlarından ticari banka karlılığının katılım bankalarınınkinden daha az etkilendiğini bulunmuştur. Bunun nedenlerini daha iyi anlayabilmek için karlılığı belirleyici değişkenlerin kriz öncesi dönemde bu iki banka türü açısından farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. T-testleri sonucunda sermaye yapısı, aktif kalitesi ve likidite yapısında bu iki banka türünün kriz öncesi dönemde istatistiki olarak bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Kriz öncesi dönemde ticari bankaların daha yüksek öz sermaye/aktif oranına ve likidite oranına ve daha düşük toplam kredi/aktif toplamı oranına sahip olduğu

görülmüştür. Dolayısıyla krizden daha az etkilenmek için aktif kalitesi, sermaye yapısı ve likidite oranlarına dikkat edilmesinin önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Türkiye’de faaliyet gösteren ticari bankaların sayısı 24 iken, katılım bankalarının sayısının yalnızca 4 olması, temsil düzeyi açısından bir kısıt olabilir. İleride daha fazla performans ölçütünü kapsayan ve ülkemizdeki ve tüm dünyadaki bankaları kapsayan farklı çalışmalar yapılarak bu çalışmanın sonuçlarıyla karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

Ansari, S. ve Rehman, A. (2011), ‘Financial Performance of Islamic and Conventional Banks in Pakistan: A Comparative Study’, International Conference on Islamic Economic and Finance, Qatar Faculty of Islamic studies, Doha, Qatar, 19-21 December

Amba M. S. ve Almukharreq F.(2013), ‘Impact of the Financial Crisis on Profitability of the Islamic Banks vs Conventional Banks- Evidence from GCC’, International Journal of Financial Research, Vol:4, No:3, pp.83-93,

Beck, T., Demirgüç, A. Ve Merrouche K.Q., Islamic vs. Conventional Banking Business Model, Efficiency and Stability, Polich Research, World Bank Paper, 5446, 2010

Bourke, P.(1989) , ‘Concentration and other determinants of bank profitability in Europe, North America and Australia’, Journal of Banking and Finance, Vol:13, No:1, pp. 65-79

Coşkun, M., N., Ardar H., N., Çermiklik, H., Eruygur, O., Öztürk, F., Tokatlıoğlu, İ., Aykaç, G., Dağlaroğlu, T.(2012), Türkiye’de Bankacılık Sektörü Piyasa Yapısı, Firma Davranışları ve Rekabet Analizi, Türkiye Bankalar Birliği

Deloitte, Türkiye Katılım Bankacılığı Büyüme Yolundaki Önemli Adımlar, Deloitte Yayınları, 2014

Doğan, M. (2013) , ‘Katılım ve Geleneksel Bankaların Finansal Performanslarının Karşılaştırılması: Türkiye Örneği, Muhasebe ve Finansman Dergisi’, sayı:58, s.175-188

Hamid M. A. ve Azmi S. M.(2011), ‘The Performance of Banking during 2000-2009: Bank Islam Malaysia Berhad and Conventional Banking in Malaysia’, International Journal of Economics and Management Sciences, Vol:1 No:1, pp.9-19

Hassan M. Ve Dridi J., The Effects of the Global Crisis on Islamic and Conventional Banks: A Comparative Study, International Monetary Fund(IMF), 2010

Hanif, M.(2011), ‘Differences and Similarities in Islamic and Conventional Banking’, International Journal of Business and Social Science, Vol:2 No:2, pp.166-175

Molyneux, P., Thornton, J. (1992), ‘Determinants of European bank profitability: a note’, Journal of Banking and Finance, No:16, pp.1173-1178

Parlakkaya, R ve Çürük, S.A. (2011), ‘Finansal Rasyoların Katılım Bankaları ve Geleneksel Bankalar Arasında Bir Tasnif Aracı Olarak Kullanımı: Türkiye Örneği’, Ege Akademik Bakış Dergisi Cilt:11 No:3, s.397-405

Rahman UH ve Zaharuddin, A R (2014), Differences Between Islamic Bank and Conventional, Available at <http://zaharuddin.net/senarai-lengkap-artikel/38/297-differences-between-islamic-banka-conventional.html>

Samad A. (2004), ‘Performance of Interest Free Islamic Banks vis-à-vis Interest-Based Conventional Banks of Bahrain’, IIUM Journal of Economics and Management, Vol:12 No:2, pp.1-25.

Samad A. & Hasan K.,(1999). The Performance Of Malaysian Islamic Bank During 1984-1997: An Exploratory Study, International Journal of Islamic Financial and Services, Vol:1 No:3 Available at <http://www.iiibf.org/journals/journal3/art1.pdf>

Sehrish, S., Saleem ve F., Muhammad Y. (2012), ‘Financial Performance Analysis of Islamic Banks and Conventional Banks in Pakistan: A Comparative Study’, Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business, Vol:4 No:5, pp.186-200

Siraj, K.K ve Pillai, P.S. (2012). ‘Comparative study on performance of Islamic banks and conventional banks in GCC region’, Journal of Applied Finance & Banking, Vol:2 No:3, pp.123-161.

Şamiloğlu, F, Tükenmez M. N. Ve Bağcı, H. (2013), 'Ticari Bankalar ile Katılım Bankalarının Karlılık Performanslarının TOPSİS Yöntemi ile Karşılaştırılması', 17. Finans Sempozyumu, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğlai Türkiye, 23-26 Ekim

Türkiye Bankalar Birliği (2008), 50. Yılında Türkiye Bankalar Birliği ve Türkiye'de Bankacılık Sistemi '1958-2007'

Türkiye Bankacılık ve Denetleme Kurulu (2001) Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı

Türkiye Katılım Bankaları Birliği (2005), Dünyada ve Türkiye'de Faizsiz Bankacılık

Türkiye Katılım Bankaları Birliği (2013), Katılım Bankacılığı 2013

Zahoor K, Muhammad F., ve Muhammad F. (2011). 'Analysis of the Performance of Islamic and Conventional Banks in Pakistan', Available at [http://www.qurtuba.edu.pk/jms/default_files /JMS/51/JMSJanuaryJune201053-62.pdf](http://www.qurtuba.edu.pk/jms/default_files/JMS/51/JMSJanuaryJune201053-62.pdf)

<http://www.tmsf.org.tr/tarihce.tr>

<http://www.tbb.org.tr>